

Státní rostlinolékařská správa

Sídlo organizace: Těšnov 17, 117 05 Praha 1
Korespondenční adresa: Ztracená 1099/10, 161 00 Praha 6

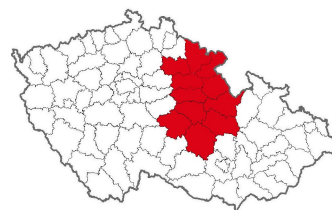
Havlíčkův Brod 22.5.2012
čj. SRS 021126/2012

Oblastní odbor SRS
Smetanovo nám. 279
580 01 Havlíčkův Brod

Zpráva č. 8 oblastního odboru HAVLÍČKŮV BROD o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 14.5.–20.5.2012

1. Počasí

Celý týden byl velice chladný a svým charakterem připomínal spíš doznívající zimu než nejkrásnější jarní měsíc. Vlivem studeného severního proudění se i při přechodném vyjasnění maximální teploty jen velmi ztěžka dostávaly nad 10 °C. Až do pátku panovala velmi studená rána a na mnoha místech byly zaznamenány přízemní mrazíky. Závěrečnou tečkou tohoto velmi studeného období pak bylo ráno 18. května, kdy naměřené minimální teploty těsně nad zemí klesaly v některých lokalitách i pod -7 °C. Po celou dobu se vyskytovaly pouze ojedinělé lokální a velmi slabé srážky.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Velmi chladné a suché počasí výrazně zpomalilo vývoj všech plodin stejně jako rozvoj chorob a nárůst počtu škůdců. Následky silných přízemních mrazů se projeví posléze více či méně na všech plodinách, v současné době nelze stanovit přesný rozsah škod. Vliv bude mít mimo teploty i lokalita, vývojové stadium rostlin, odrůda atd.

OBILNINY

Stav většiny porostů obilovin je dobrý, prakticky nejsou hlášeny silné výskyty škodlivých činitelů. Aplikace fungicidů byla v oblastech s vyššími výskyty kohoutků spojena s insekticidy. V důsledku minimálních srážek a silných větrů se začínají v řídkých porostech ozimů a jarních ječmenů projevovat lokálně první příznaky nedostatku vláhy v půdě. Otázkou je jak velká bude redukce počtu jedinců kukuřice na pozemcích v oblastech postižených mrazy.

PŠENICE OZIMÁ (RF 32–47 BBCH)

Růstová fáze: fáze 2. kolénka: 2. kolénko postižitelné, vzdálené min. 2 cm od 1. kolénka - pochva praporcového listu se otvírá

Byl laboratorně potvrzen další výskyt **virové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus)** v okrese Havlíčkův Brod /lokalita Kožlí/.

Výskyty **padlí pšenice (Blumeria graminis)** zůstávají většinou na slabé úrovni, střední a silné byly zaznamenány pouze výjimečně, ojediněle je hlášen postup do vyšších pater porostu.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou

rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží). **Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 30. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.**

V okresech Chrudim /lokalita České Lhotice 15.5. a Medlešice 16.5./ a Náchod /lokalita Lhota u Nahořan 15.5./ byly zaznamenány první výskyty **světle hnědé skvrnitosti pšenice (Pyrenophora tritici-repentis)**.

Kontroluje se 20 rostlin při průchodu porostem. Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá odnož. Hodnotí se počet listů s výskytem konidioforů a konidií pomocí stereoskopické lupy. V RF 31 – 32 se z odnoží ve vzorku odebere střídavě 4., 5. a 6. list shora. Práh škodlivosti je 5 – 50 % listů s výskytem konidií.

Ochrana viz padlí travní na pšenici.

První nálezy larev **kohoutků (Oulema sp.)** jsou hlášeny z okresů Chrudim /lokalita Medlešice 16.5./, Náchod /lokalita Nové Město nad Metují 15.5./, Pardubice /lokalita Škudli 15.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 18.5./.

Pozorování vajíček a larev se provádí ve fázi 32-37 BBCH. Pokud je vyhlýchých larev méně než 50%, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50% vyhlýchých larev.

Přímá ochrana spočívá v použití přípravků na ochranu rostlin na základě monitorování škůdce smykáním a vizuálním pozorováním výskytu vajíček a larev. V případě středního výskytu (od 0,3 do 0,7 dospělců na 1 smyk) lze očekávat, že za příznivých podmínek může výskyt vajíček a larev překročit ekonomický práh škodlivosti, který nastává při výskytu 0,6 a více vajíček a larev na jednu odnož.

Chemické ošetření se provádí v době, kdy je z vajíček vyhlýchých více jak 50 % larev.

První výskyty **mšice střemchové (Rhopalosiphum padi)** byly zjištěny v okresech Chrudim /lokalita České Lhotice 14.5./ Náchod /lokalita Lhota u Nahořan 15.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 18.5./.

Pozorování se provádí na začátku metání ve fázi 51 BBCH. Ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu se odebere 50 odnoží /5 míst x 10 odnoží/ a hodnotí se celá rostlina. Vypočte se průměrný počet mšic na jednu odnož.

Kritické číslo je 3 mšice na jednu odnož.

První výskyt larev **dřepčíka obilního (Phyllotreta vittula)** byl pozorován v okrese Chrudim. /lokalita Medlešice 16.5./.

Ochrana se neprovádí.

JEČMEN OZIMÝ (RF 41–59 BBCH)

Růstová fáze: pochva praporcového listu se prodlužuje - konec metání: klas (lata) je celý viditelný

Laboratorně potvrzené výskyty **virové zakrslosti pšenice (Wheat dwarf virus)** jsou z okresu Havlíčkův Brod /lokalita Bohumilice u Kožlů a Okrouhlice/.

Nárůst výskytu **spály ječmene (Rhynchosporium secalis)** a její rozšíření do vyšších pater porostu byl zaznamenán v okrese Chrudim /lokalita Dřevíkov 16.5./.

Pozorování spály ječmene se provádí od vytvoření 2. kolénka do začátku metání (32-51 BBCH) a ve fázi 71 BBCH. Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. Ve fázi 32-37 BBCH se hodnotí příznaky napadení na 4. listu shora, ve fázi 39-51 BBCH na 3. listu shora.

Ošetří se porosty, u nichž je ve fázi 32-51 BBCH napadeno 50 a více % listů.

Výskyty **kohoutků (Oulema sp.)** jsou obdobné jako u pšenice.

V okrese Pardubice /lokalita Valy 15.5./ byl zjištěn silný výskyt **třásněnek (Thysanoptera)** a známky po jejich sání byly pozorovány i v okrese Ústí nad Orlicí /lokality Újezd u Chocně a Setinka 15.5./.

JEČMEN JARNÍ (RF 15-33 BBCH)

Růstová fáze: fáze 5. listu: 5. list rozvinutý - fáze 3. kolénka: 3. kolénko vzdálené min. 2 cm od 2. kolénka

Z okresu Chrudim /lokalita Trhová Kamenice 17.5./ byl hlášen první výskyt **síťovité a okrouhlé skvrnitosti ječmene (Pyrenophora teres)**.

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Ve fázi 29 BBCH se hodnotí celá rostlina.

Prvořadým ochranným opatřením je výběr odrůd, které jsou geneticky více odolné k napadení chorobou. Moření osiva účinnými mořidly je předpokladem potlačení primární infekce. Ošetření se provádí podle signalizace, nebo při ohrožení od fáze 30 (začátek sloupkování) do fáze BBCH 59 (počátek metání).

První nálezy larev **kohoutků (Oulema sp.)** jsou hlášeny z okresů Pardubice /lokalita Staré Čívce 17.5./, Svitavy /lokalita Litomyšl 17.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita České Meziříčí 18.5./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

První výskyty **mšice střemchové (Rhopalosiphum padi)** byly zjištěny v okresech Rychnov nad Kněžnou /lokalita Rohenice 18.5./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Dlouhoňovice 17.5./.

Pozorování a ošetření viz. pšenice ozimá

KUKUŘICE (RF 12-16 BBCH)

Růstová fáze: 2. list vyvinutý - 6. list vyvinutý

Z celé oblasti je hlášeno poškození vzešlých porostů přizemními **mrazy**. Rozsah bude zřejmý až v následujících dnech, ale již dnes jsou potvrzeny lokality s výraznou redukcí rostlin.

V okrese Trutnov /lokalita Velké Svatoňovice/ došlo k poškození vzcházejícího porostu **prasetem divokým (Sus scrofa)** v rozsahu asi 30 %.

LUSKOVINY

HRÁCH SETÝ (RF 33-39 BBCH)

Růstová fáze: 3. internodium viditelné - 9 a více internodií viditelných

V okrese Chrudim /lokalita Lukavice 14.5./ byl zjištěn první výskyt **antraknózy hrachu (Ascochyta pisi)**.

Z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Maleč 15.5./, Náchod /lokalita Nové Město nad Metují 15.5./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Svatý Jiří 16.5./ přišla hlášení o prvních výskytech **kyjatký hrachové (Acyrtosiphon pisum)**.

Pozorování se provádí 1x týdně od fáze druhého jednoduchého pravého listu do počátku žluté zralosti. Na 10-ti místech v porostu se prohlédne vždy 10 rostlin (celkem 100), mšice se z každé rostliny oklepou na papír a spočítají.

Ošetření se doporučuje při zjištění výskytu 3-5 jedinců (samiček a nymf) na rostlinu bez ohledu na růstovou fázi.

BOB OBEČNÝ (RF 34 BBCH)

Růstová fáze: 4. internodium viditelné

V okrese Rychnov nad Kněžnou /České Meziříčí 18.5./ byl zjištěn první výskyt **mšice makové (*Aphis farae*)**.

OLEJNINY

Porosty řepky ozimé pozvolna dokvétají a jejich stav je celkově poměrně slibný. V současné době je již většina ošetřena proti šešulovým škůdcům a houbovým chorobám. V okrese Havlíčkův Brod bylo na lokalitách v okolí Ždírcce nad Doubravou v období těsně před květem zaznamenáno krnění a žloutnutí velkého počtu rostlin. Na vzorcích odeslaných do diagnostických laboratoří SRS byly dosud zjištěny pouze vysoké výskyty hřadátka rodu *Pratylenchus* na kořenech i ve vzorcích zeminy. Na těchto plochách lze očekávat výrazné snížení výnosu. V okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Luková/ došlo v důsledku pomrznutí k absenci květů na výhonech řepky ozimé. Tento problém byl zjištěn na více pozemcích – zatím bylo zaoráno 46 ha. Po prudkých deštích bylo nutno z důvodu splavení části pozemku provést dosetí cca 15 ha máku na lokalitě Bohumilice v okrese Havlíčkův Brod. Stejně jako na ostatních skupinách plodin způsobily přizemní mrazy škody i na olejninách – jejich rozsah bude zřejmý až během následujících dnů.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 63-69; BBCH)

Růstová fáze: asi 30% květů na hlavním stonku kvete - konec květu

Z okresu Chrudim /lokalita Švihov 14.5./ je hlášen první střední výskyt **plísně zelné (*Peronospora parasitica*)**.

Při průchodu porostem se v RF 15-26 na deseti místech prohlédnou vždy 2 za sebou rostoucí rostliny. Zaznamená se počet napadených rostlin. Práh škodlivosti je 5 až 25 % napadených rostlin.

Preventivní ochrana spočívá v likvidaci sklizňových zbytků. Většina odrůd ozimé řepky vykazuje dobrou odolnost. Za příznivých růstových podmínek porosty infekci překonají. Přímá ochrana – byla zaznamenána vedlejší účinnost podzimního ošetření proti fómovému černání stonku řepky, pokud se použijí přípravky účinné na oomycety.

Hlášení o prvních výskytech larev **bejlomorky kapustové (*Dasyneura brassicaea*)** přišla z okresů Havlíčkův Brod /lokalita Skryje 14.5./, Pardubice /lokalita Přelouč 15.5./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Kameničná a Luková 17.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách. Kritické číslo je 1 samička na 4 rostliny.

Výskyty **krytonosce šešulového (*Ceutorhynchus obstrictus*)** jsou celkově slabé, pouze lokálně na okrajích pozemků střední. První výskyty larev byly zaznamenány pouze v okrese Ústí nad Orlicí /lokalita Kameničná a Luková 17.5./.

Výskyt dospělců na rostlinách se pozoruje 2x týdně od začátku květu do konce květu na 50-ti rostlinách.

Chemická ochrana proti šešulovým škůdcům se provádí dle růstové fáze a prahu škodlivosti: do BBCH 60 - práh škodlivosti 1 brouk/1 rostlina

*od BBCH 60 - práh škodlivosti při nízkém výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/1 rostlina
při silném výskytu bejlomorky kapustové 1 brouk/2 rostliny*

MÁK SETÝ (RF 27-35 BBCH)

Růstová fáze: fáze 7.pravého listu - fáze růžice

Podle zpráv z jednotlivých okresů lze očekávat redukci počtu rostlin způsobenou přizemními **mrazy** – rozsah způsobených škod bude zřejmý v následujících dnech.

První výskyt **plísně makové (*Perenospora arborescens*)** byl zjištěn v okrese Jičín /lokalita Milovice 15.5./.

Po aplikaci insekticidů byl pozorován slabý výskyt imág **krytonosce kořenového (*Stenocarus fuliginosus*)** na porostu v okrese Žďár nad Sázavou /lokalita Kozlov 17.5./.

Pozorování dospělců probíhá od fáze 10-22 BBCH, pozorování larev v období stonkování 40-49 BBCH.

Porosty se ošetří do fáze 4-5 listů v případě výskytu 3-4 brouků na 1m řádku. Proti larvám na kořenech jsou chemické přípravky neúčinné.

Silné výskyty **mšice makové (*Aphis farae*)** přetrvávají v porostech v okrese Jičín /lokality Milovice a Nemyčeves 15.5./.

OKOPANINY

Vzešlé porosty brambor jsou v celé oblasti buď silně poškozeny, nebo zcela zdecimovány mrazem. Na lokalitě Skryje v okrese Havlíčkův Brod byl zaznamenán asi 25% výpadek v počtu rostlin způsobený zřejmě suchem a chladem v době vzcházení.

BRAMBOR OBECNÝ (RF 2-35 BBCH)

Růstová fáze: klíčky vyrašené, délka max. 2 mm - plný prodlužovací růst (cca 25 cm)

První výskyt brouků **mandelinky bramborové (*Leptinotarsa decemlineata*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Sovolusky 15.5./.

Porost se prochází ve směru výsadby a zaznamenává se počet brouků. Počet a délka průchodů se stanoví tak, aby bylo prohlédnuto 0,1 ha, u ploch větších jak 10 ha 0,2 ha, přičemž je nutno porost projít nejméně 4x na různých místech tak, aby bylo podchyceno průměrné napadení.

Chemickou ochranu je třeba zahájit při výskytu 100 brouků, nebo 5000 larev na 1 ha.

CUKROVKA (RF 15-18 BBCH)

Růstová fáze: 5. listů vyvinuto - 9 a více listů viditelných

Silný výskyt **mšice makové (*Aphis fabae*)** je hlášen z okresu Chrudim /lokalita Vestec 16.5./ a první výskyt tohoto škůdce byl pozorován v okresech Svitavy /lokalita Lažany 16.5./ a Ústí nad Orlicí /lokalita Žichlínek 14.5./.

Hlášení o zvýšených výskytech přišla také z okresů Jičín /lokality Nemyčeves, Valtice a Žirovnice/ a Pardubice /lokalita Lipoltice/.

V okrese Pardubice /lokalita Lipoltice 15.5./ byl zjištěn první výskyt vajíček **květilky řepné (*Pegomyia hyoscyami*)**.

KOŘENOVÁ ZELENINA

KMÍN KOŘENNÝ (RF 65 BBCH)

Růstová fáze: plný květ: asi 50% květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají

První výskyty larev **makadlovky kmínové (*Despertasia nervosa*)** byl zaznamenán v okresech Náchod /lokalita Nové Město nad Metují 15.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita České Meziříčí 18.5./.

Na stejných lokalitách byly zjištěny i první projevy poškození květů **vlnovníkem kmínovým (*Aceria carvi*)**.

OVOCNÉ DŘEVINY

Poškození mrazem je zatím evidentní na peckovinách a vinné révě – dochází k tmavnutí a opadu plodů. Rozsah škod a následky u ostatních druhů bude upřesněn v následujících situačních zprávách. Nízké teploty způsobily i výrazný pokles počtů ulovených samců ve feromonových lapácích u většiny sledovaných škůdců.

Podle programu ERW nastaly na lokalitě Jičín během května již dvakrát /6. a 12.5./ velmi vhodné podmínky pro rozvoj **bakteriální spály růžovitých (*Erwinia amylovora*)**.

JABLOŇ (RF 69-72 BBCH)

Růstová fáze: konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm - velikost plodu do 20 mm (velikost lískového ořechu)

Lokálně až střední výskyt **květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*)** byl pozorován v okresech Náchod /lokalita Náchod 15.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Pohoří 15.5./.

Silný nálet **obaleče jablečného (*Cydia pomonella*)** byl pozorován v okrese Pardubice /lokalita Svinčany 14.5./ a první úlovek byl hlášen z okresu Havlíčkův Brod /lokalita Krátká Ves 14.5./

Sledování letu dospělců do feromonových lapáků se provádí 2 krát týdně od 1.5. do 15.9. a jednorázově se před sklizní zjišťuje počet napadených plodů.

Signalizace nutnosti a doby ošetření závisí na volbě použitého přípravku. Ovicidy se používají ve dvou až třítydenních intervalech po ukončení květu jabloní, jakmile se zjistí ve feromonových lapačích úlovek 10 a více motýlků na lapák za 3 až 4 dny. Potřeba ošetření larvicidy se určuje kontrolami kladení škůdce, vizuálními prohlídkami 100 náhodně vybraných plodů. Práh hospodářské škodlivosti jsou 2 vajíčka na 100 náhodně zvolených plodů a k nim přilehlých listů.

SLIVŮŇ (RF 67-69 BBCH)

Růstová fáze: vadnutí květů, většina korunních lístků opadlá - konec kvetení, všechny korunní lístky opadlé, velikost plodu pod 5 mm

Silné nálety **obaleče švestkového (*Cydia funebrana*)** jsou hlášeny z okresů Pardubice /lokalita Svinčany 14.5./ a Chrudim /lokalita Podlíšťany 15.5./.

Dospělci létají ve dvou vlnách. Proti první (přezimující) generaci je třeba zasahovat jen v případě nízké násady plodů. Proti druhé generaci se doporučuje aplikovat registrované insekticidy za týden po vrcholu letu samců do feromonových lapáků, při zjištění nejméně dvou vajíček na 100 náhodně odebraných plodech.

První úlovky **obaleče východního (*Grapholita molesta*)** jsou hlášeny z okresu Svitavy /lokalita Koclířov 15.5./.

Pozorování a ochrana viz obaleč švestkový.

OKRASNÉ DŘEVINY

Střední výskyt dospělců **mandelinky topolové (*Chrysomela populi*)** na mladých listech energetických topolů byl zjištěn v okresech Náchod /lokalita Hoříčky 15.5./ a Rychnov nad Kněžnou /lokalita Týniště nad Orlicí 16.5./.

JASAN ZTEPILÝ

Velmi silný výskyt **lýkohuba jasanového (*Leperisinus fraxini*)** v zámeckém parku Kamenice v okrese Jičín vedl až k pokácení napadených stromů.

Za oblastní odbor zpracoval: Ing. Jiří Jůzl